

Збереження культурно-історичних ресурсів України: важливість для туристичної сфери в умовах війни та пост-воєнного відновлення

Мар'яна Королишин,

студентка кафедри туризму,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: korolyshyntu@krok.edu.ua

Марія Растворова,

к. геогр. н, доцент кафедри туризму,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: rastvorovato@krok.edu.ua,

ORCID: 0000-0001-9174-1610

Культурно-історичні ресурси – це об'єкти, що формувалися нашими предками багато поколінь і зараз відображають етапи творення та історичні надбання, які створюють представлення про наше минуле. Ці ресурси мають велике культурно-суспільне значення і можуть використовуватися для задоволення рекреаційних та духовних потреб людини, формуючи туристичний інтерес [1].

Культурна спадщина відіграє важливу роль у формуванні спільноти; історико-культурні ресурси є культурним надбанням, яке не тільки розповідає про минуле, а й зв'язує країну з її сусідами історичними узами, що сприяє співробітництву між народами та розвитку дипломатичних відносин. Саме культурно-історична спадщина є основою для розвитку культурно-пізнавального туризму. Чим більша історико культурна спадщина, тим більше можливостей для створення та урізноманітнення туристичних продуктів для ознайомлення туристів з історичною спадщиною регіонів, де розміщуються історичні та вагомні культурні об'єкти [2].

Особливої уваги потребує збереження та захист культурно-історичних ресурсів, що в свою чергу стикається із цілим рядом викликів, ключовими серед яких є потреба у реставрації багатьох історичних об'єктів, що потребує суттєвих затрат та пошуку фінансування, недостатня зацікавленість держави у цій сфері, недосконала нормативно-правова база щодо догляду та правил господарювання об'єктів культурної спадщини, недостатньо розвинута інфраструктура та популяризація.

До початку повномасштабної війни в Україні нараховувалося 65 історико-культурних заповідників, понад 500 музеїв, понад 170 тис. пам'яток історії та культури, включно із об'єктами Світової спадщини ЮНЕСКО [3].

Культурно-історична спадщина є надзвичайно вразливою й потребує постійного догляду та заходів щодо збереження для того, щоб запобігти руйнуванню та знищенню. Війна росії проти України спрямована на знищення України як держави, тому культурна спадщина стала мішенню для агресора з перших днів повномасштабного вторгнення. Відповідно за заяви Міністерства культури та стратегічних комунікацій та за інформацією, поданою обласними та

Київською міською військовими адміністраціями, «за вересень (2024 – Прим. Автора) загальна чисельність постраждалих пам'яток культурної спадщини регіонів зросла на 22 одиниці і наразі становить 1169 об'єктів. З них національного значення – 117, місцевого – 983, щойно виявлених – 69» [4].

Разом із знищенням і пошкодженням культурної спадщини агресором, повномасштабна війна дуже негативно вплинула на туристичну сферу України, яка надзвичайно вразлива до багатьох чинників: техногенні та природні катастрофи, тероризм, війни тощо. Через постійну фізичну небезпеку та бойові дії на території України суттєво зменшилися туристичні потоки в'їзного туризму та стався перерозподіл туристичних потоків внутрішнього туризму.

Воєнні дії стали основним негативним чинником у розвитку туризму і перешкодою у використанні та розвитку культурно-історичних об'єктів як туристично привабливого ресурсу. Цими негативними чинниками є руйнування або пошкодження історико-культурних об'єктів, руйнування інфраструктури, втрата культурних та історичних ресурсів на окупованій території та неможливість використання ресурсів територій, які перебувають у зонах активних бойових дій [5].

В зв'язку з із складністю ситуації та непередбачуваністю викликів, зумовлених повномасштабним військовим вторгненням, та одночасно важливим значенням культурної спадщини для туризму, а туризму для пост-воєнного відновлення та формування позитивного іміджу нашої держави на міжнародній арені, постає питання щодо найбільш оптимальних підходів використання, збереження та популяризації культурно-історичних ресурсів на сучасному етапі, в умовах повномасштабної війни, та задля пост-воєнної відбудови України.

На думку авторів, не тільки у післявоєнний період, а й навіть зараз уже актуально використовувати культурно-історичні об'єкти у туристичній сфері для внутрішнього туриста. Історичні споруди та монументи, які зазнали ушкоджень або знищені через війну можна використовувати як «туристичні об'єкти пам'яті» та у «воєнному туризмі» для висвітлення злочинів війни, руйнацій та масштабів військових дій.

Проте основною перспективою у розвитку культурно-пізнавального туризму в умовах миру буде популяризація та просування України як країни з багатою культурною спадщиною, а не країни з небезпеками війни. Отже, важливими складовими збереження культурно-історичних ресурсів і їх ефективного використання задля відновлення туризму в Україні є доцільна подача інформації, продумані стратегії щодо розвитку і залучення ресурсів і просування брендів культурної спадщини, ефективна та прозора комунікація між різними сферами, владою та громадянами, розробка екскурсійних програм та супутніх туристичних продуктів, реалізація заходів щодо збереження та коректного використання культурної спадщини.

Ключові слова: культурна спадщина; війна; туризм; пост-воєнне відновлення.

Список використаних джерел

1. Дорофєєва Х.М. Аналіз впливу наявності об'єктів культурно-історичної спадщини на туристичну привабливість регіону. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 13. С. 184–190. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/31.pdf
2. Немець Л.М., Сегіда К.Ю., Моштаківа Н.В., Соціально-демографічні та історико-культурні фактори розвитку туризму. *Культура народів Причорномор'я*. 2009. № 176. С. 145–147.
3. Любіцева О.О., Гринюк Д.Ю., Смирнов І.Г., Степанець І.Г., Тіунов В.А. Історико-культурна спадщина під загрозою: виклики та реагування під час війни. *Туризм в Україні: виклики та відновлення: Зб. матеріалів Міжнародного туристичного форуму, Київський національний економічний університеті імені Вадима Гетьмана, м. Київ, 21–22 березня 2023 року*. К. : КНЕУ, 2023. С. 16–18.
4. В Україні через російську агресію пошкоджені 1 169 об'єктів культурної спадщини. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3912397-v-ukraini-cerez-rosijsku-agresiu-poskodzeni-1-169-obektiv-kulturnoi-spadsini.html> (дата звернення: 29.11.2024)
5. Куцька О., Герус О., Куцька К. *Культурно-історична спадщина в умовах війни: досвід російсько-українського збройного протистояння (2014-2022 рр.)*. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/237/6287/13322-1?inline=1>